

MARCIN WITKOWSKI
ORCID: 0000-0002-1853-1868

PIOTR WYROBIEC

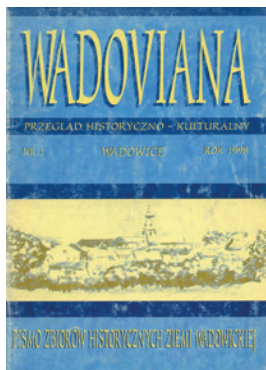
ĆWIERĆWIECZE „WADOVIANÓW”

Oddajemy Państwu do rąk nowy numer rocznika „Wadoviana”, którego pierwszy tom ukazał się na rynku wydawniczym równo 25 lat temu. Ćwierćwiecze istnienia pisma jest okazją do podsumowań i przybliżenia jego historii, a przeszło ono w latach 1998-2023 długą drogę – od periodycznego wydawnictwa Zbiorów Historycznych Ziemi Wadowickiej do wydawanego przez Wadowickie Centrum Kultury punktowanego na liście ministerialnej rocznika naukowego.

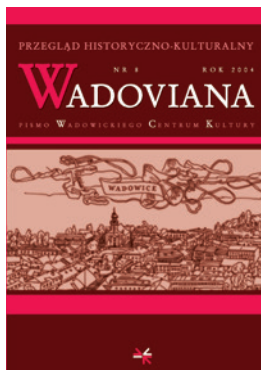
Przez minione 25 lat realizowaliśmy skutecznie cele zapowiedziane we wstępie do pierwszego numeru, w którym redaktor naczelny „Wadovianów” pisał:

Interesuje nas historia zarówno ta odległa, jak i współczesna, wydarzenia kulturalne o randze regionalnej i ogólnopolskiej, ale i te związane tylko z Wadowicami. W kręgu naszych zainteresowań są nie tylko poważne naukowe publikacje historyczne. Chcielibyśmy, aby każdy znalazł tutaj interesujący go temat, wiele ciekawych, dotychczas nieujawnianych faktów i wydarzeń¹.

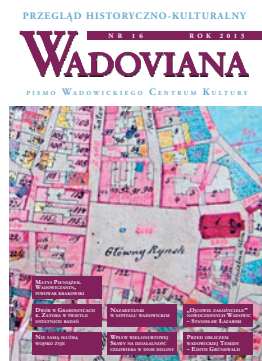
Zmiana szaty graficznej okładek rocznika „Wadoviana”

Numer 1 (1998)

Numer 8 (2003)

Numer 16 (2013)

¹ P. Wyrobiec, *Wstęp*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny. Pismo Zbiorów Historycznych Ziemi Wadowickiej im. M. Wadowity”, 1998, nr 1, s. 3.

Pismo ewoluowało zarówno w swej treści, jak i formie. Numer 1 z 1998 r., w którym publikował między innymi dr Gustaw Studnicki, popularyzator regionu wadowickiego i Honorowy Obywatel Miasta Wadowice, nie miał jeszcze określonej struktury. Dopiero w numerze 2, który również ukazał się w 1998 r., wprowadziliśmy podział artykułów na teksty historyczne, relacje z wydarzeń oraz recenzje i omówienia książek. Periodyk był wydawany przez Zbiory Historyczne Ziemi Wadowickiej do czasu, gdy uchwałą Rady Miejskiej z października 2000 r. Zbiory połączono z Domem Kultury, tworząc na mapie miasta nową instytucję: Wadowickie Centrum Kultury. Od numeru 6 (2001) periodyk stał się więc pismem WCK, nie zmieniając jednocześnie swego profilu. Z numeru na numer nie tylko podnosiliśmy jakość tekstów, ale także szukaliśmy odpowiedniej formy wizualnej. Pierwsza zmiana nastąpiła wraz z tomem, który trafił do rąk Czytelników w 2004 r. Miał nową szatę graficzną okładki, którą zaprojektował artysta grafik i malarz Maciej Hojda, związany wówczas z Drukarnią i Wydawnictwem „Grafikon”. Kolejną zmianę w tej materii przyniósł rok 2013. Od numeru 16 kolorowa okładka „Wadovianów” nawiązywała do wybranego artykułu z treści rocznika. Natomiast obwoluta numeru 18 miała szczególny charakter. Na okładce zamieściliśmy bowiem fotografię z wizerunkiem o. Honorata Gila OCD, zmarłego 12 września 2015 r., karmelity bosego z wadowickiego klasztoru tego zgromadzenia, długoletniego współpracownika redakcji i członka pierwszego składu Rady Naukowej pisma. W 2021 r. wprowadziliśmy zasadę, aby na okładce pokazywać jeden z eksponatów pochodzących ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Wadowicach. Dlatego też numer 24, wydany w owym roku, przybliżył nam przykłady znakowania książek (m.in. Biblioteki Wojskowej 12 pp czy Biblioteki Czytelnicy Żydowskiej w Wadowicach), a na okładce wydanego rok później numeru 25 możemy zobaczyć jeden z najcenniejszych nabytków muzeum – kapliczkę Chrystusa frasnoliwego autorstwa Jędrzeja Wowry.

Imponująca wydaje się również zmiana w objętości pisma (zob. tab. 1). Podczas gdy pierwszy numer miał zaledwie 64 strony, od 2008 r. liczba stron poszczególnych tomów, z wyjątkiem numeru 22, zawsze przekraczała 200². Natomiast do rekordowych pod tym względem należały tomy wydane w latach 2018 i 2021, liczące 304 strony.

² Wyjątek stanowi w tej statystyce numer 22 z 2019 r. liczący 192 strony.

Tabela 1³

Rok	Numer	Liczba artykułów	Liczba stron	Rok	Numer	Liczba artykułów	Liczba stron
1998	1	15	64	2011	14	18	280
1998	2	27	128	2012	15	15	208
1999	3	26	136	2013	16	19	272
2000	4	8	104	2014	17	16	240
2000	5	20	128	2015	18	20	248
2001	6	14	128	2016	19	20	248
2002	7	24	128	2017	20	17	208
2004	8	18	128	2018	21	20	304
2005	9	11	128	2019	22	17	192
2006	10	19	144	2020	23	25	288
2008	11	18	224	2021	24	22	304
2009	12	14	272	2022	25	21	296
2010	13	16	288	2023	26	32	

Dwukrotnie periodykowi nadaliśmy charakter monograficzny. W 2000 r. numer poświęciliśmy osobie Emila Zegadłowicza, który swoje dzieciństwo i lata młodości spędził w Gorzeniu Górnym, kilka kilometrów od Wadowic. Swoje artykuły opublikowali wówczas m.in. pan Mirosław Wójcik, obecnie profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, autor biografii pisarza pt. *Pan na Gorzeniu*, oraz historycy literatury: prof. Tadeusz Bujnicki i dr hab. Stanisław Stabro, krytyk literacki i poeta, prezes Zarządu Fundacji „Czartak”. Drugi, monograficzny numer, wydany w 2005 r., był efektem cieszącej się dużym zainteresowaniem wystawy *Wadowiccy Żydzi*, odbywającej się w Muzeum Miejskim. Do jej zorganizowania przyczyniła się pani Cecylia Berkowitz, przewodnicząca Związku Imigrantów z Izraela. W „Wadovianach” zamieściliśmy wówczas kilka tekstów Katarzyny Iwańskiej, od lat dokumentującej historię wadowickich Żydów, autorki scenariusza i aranżacji ekspozycji.

Momentem przełomowym w historii pisma był rok 2012, kiedy podjęliśmy działania w kierunku przekształcenia „Wadovianów” z periodyku popularnonaukowego w pismo naukowe. Zaprosiliśmy wówczas do współpracy prof. Tadeusza Bujnickiego z Wydziału „Artes Liberales” Uniwersytetu Jagiellońskiego, dr. hab. Henryka Czu-

³ Wykaz nie obejmuje not o autorach oraz słownika terminów żydowskich z monograficznego numeru 9 (2005 r.).

bałę, wówczas wykładowcę w Wyższej Szkole Menedżerskiej w Legnicy, o. Honorata Gila OCD oraz dr. hab. Zdzisława Zblewskiego z Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Stanowili oni pierwszy skład Rady Naukowej, a profesorowie Czubała i Zblewski zasiadają w niej do dzisiaj. Pierwsze cztery artykuły recenzowane zostały opublikowane w numerze 15, a w gronie recenzentów znaleźli się m.in. ks. prof. Andrzej Bruzdziński oraz dr Paweł Krokosz, obaj z Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie (zob. tab. 3). Od tamtego czasu Rada Naukowa rozrosła się do dziesięciu członków związanych z ośrodkami akademickimi nie tylko w Polsce, ale i za granicą (Austria, Czechy, Słowacja i Ukraina). W latach 2012-2023 artykuły i rozprawy naukowe recenzowało 65 pracowników naukowych związanych z ośrodkami akademickimi w Krakowie, Katowicach, Kielcach, Rzeszowie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze. W tym samym momencie wyklarowała się obowiązująca do dzisiaj struktura pisma, na którą niezmiennie składają się: Rozprawy i artykuły naukowe, Miscellanea, Źródła, Wspomnienia, Wydarzenia, Recenzje i omówienia książek oraz rokrocznie zamieszczane na łamach „Wadovianów” wykazy publikacji, których tematyka związana jest w różny sposób z Wadowicami.

Tabela 2

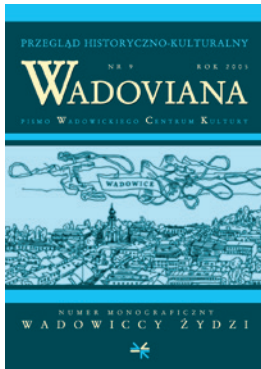
Częstotliwość ukazywania się pisma „Wadoviana”

Rok	Liczba numerów	Rok	Liczba numerów	Rok	Liczba numerów
1998	2	2007	- - -	2016	1
1999	1	2008	1	2017	1
2000	2	2009	1	2018	1
2001	1	2010	1	2019	1
2002	1	2011	1	2020	1
2003	- - -	2012	1	2021	1
2004	1	2013	1	2022	1
2005	1	2014	1	2023	1
2006	1	2015	1		

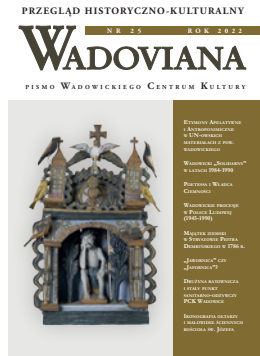
Na łamach kolejnych numerów „Wadovianów”, będących zarazem tomami Biblioteki Zbiorów Historycznych im. M. Wadowity, publikowali uznani w swoich dziedzinach naukowcy – historycy, historycy sztuki, literaturoznawcy i językoznawcy oraz geolodzy i biolodzy. Do tego grona należeli prof. Stefan W. Alexandrowicz,

dr hab. Zbigniew Babik, prof. Michał Baczkowski, prof. T. Bujnicki, dr hab. H. Czubała, prof. Janusz Kotlarczyk (zm. 2017), dr hab. Andrzej Nowakowski, dr hab. Przemysław Płonka, o. dr hab. Szczepan Tadeusz Praškiewicz OCD oraz prof. Łukasz Tomasz Sroka.

Warto podkreślić, że wśród autorów artykułów byli również młodzi, dobrze zapowiadający się literaturoznawcy i historycy, którzy w późniejszych latach odnieśli sukces jako naukowcy i nauczyciele akademicy. Mogliśmy śledzić karierę m.in. publikującego w pierwszym numerze pisma⁴ Tomasza Ratajczaka, który jest obecnie profesorem Uniwersytetu Zielonogórskiego i członkiem Rady Naukowej „Wadovianów”, czy Krzysztofa Koźbiała⁵, wówczas doktoranta na UJ, a obecnie dyrektora Instytutu Studiów Europejskich UJ i profesora tej uczelni. W „Wadovianach” mogliśmy również przeczytać pierwsze artykuły takich autorów jak Tomasz Graff⁶, obecnie profesor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, oraz Konrad Meus⁷, profesor Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej.

Numer 9, „Wadownicy Żydzi” (2005)

Numer 25 (2022)

Grupa naukowców, których artykuły stanowią bogate źródło informacji w kwestiach związanych z Wadowicami, zgromadzona wokół „Wadovianów”, jest niezwy-

⁴ T. Ratajczak, *Charakterystyka formalno-rzeczowa repertuaru wydawniczego Foltynów*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 1998, nr 1, s. 5-13.

⁵ K. Koźbiał, *Wadowice na tle starostwa zatorskiego. Zarys dziejów do 1772 roku*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 1999, nr 3, s. 34-50.

⁶ T. Graff, *Kariery burmistrzów wadowickich: Franciszek Opydo jako student Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego (1876-1881)*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 2001, nr 6, s. 89-93.

⁷ K. Meus, *Fundacja stypendyjna imienia Seweryna Arzta, dyrektora Gimnazjum w Wadowicach” – czyli zapomoga dla ubogich uczniów gimnazjum wadowickiego w latach 1909-1918*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 2006, nr 10, s. 43-48.

kle różnorodna. To dzięki wyjątkowej pracy 148 autorów w latach 1998-2023 ukazało się blisko 500 artykułów, z czego 65 to teksty recenzowane.

Tabela 3

Rok	Numer	Liczba artykułów	Liczba recenz.	Rok	Numer	Liczba artykułów	Liczba recenz.
2012	15	4	6	2018	21	6	14
2013	16	7	13	2019	22	8	10
2014	17	8	8	2020	23	5	8
2015	18	6	15	2021	24	6	16
2016	19	7	15	2022	25	8	17
2017	20	5	16	2023	26	11	20

Obecnie „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny” są rocznikiem, na łamach którego zamieszczane są prace z zakresu historii, historii sztuki, archeologii, etnologii i kulturoznawstwa. Poprzez stronę internetową pisma – wadoviana.eu – zapewniamy natychmiastowy, wolny, powszechny i trwały dostęp do treści, wspierając globalną wymianę wiedzy naukowej. W 2013 r. rocznik został wpisany na ministerialną listę czasopism punktowanych, stając się znaczącym pismem regionalistycznym. „Wadoviana” indeksowane są w bazach czasopism naukowych ERIH-PLUS (European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences), CEJSH (the Central European Journal of Social Sciences and Humanities), BazHum, POL-Index oraz Index Copernicus Journal Master List, a także w repozytorium CEEOL (Central and Eastern European Online Library).

Pismo nie powstałoby bez wsparcia wielu osób. Od początku swojego istnienia skupiało wokół siebie pasjonatów, którym należą się wdzięczność i pamięć. Na szczególne uznanie zasłużył dr Gustaw Studnicki, który wsparł swoimi radami redakcję, podczas gdy czasopismo jeszcze się tworzyło i tuż po wydaniu jego pierwszego numeru. Podziękowania należą się także Michałowi Siwcowi-Cielebonowi, który napisał artykuły do każdego z dotychczas wydanych tomów. Przy wydaniu pierwszych numerów wspierał czasopismo Marcin Płaszczycza. W prace nad kolejnymi zaangażowali się Tomasz Graff, Krzysztof Koźbiał, a potem także Konrad Meus. Pragniemy również podziękować wszystkim członkom Rady Naukowej i Kolegium Redakcyjnego, dzięki którym „Wadoviana” znalazły poczesne miejsce wśród ogólnopolskich regionalistycznych czasopism naukowych.